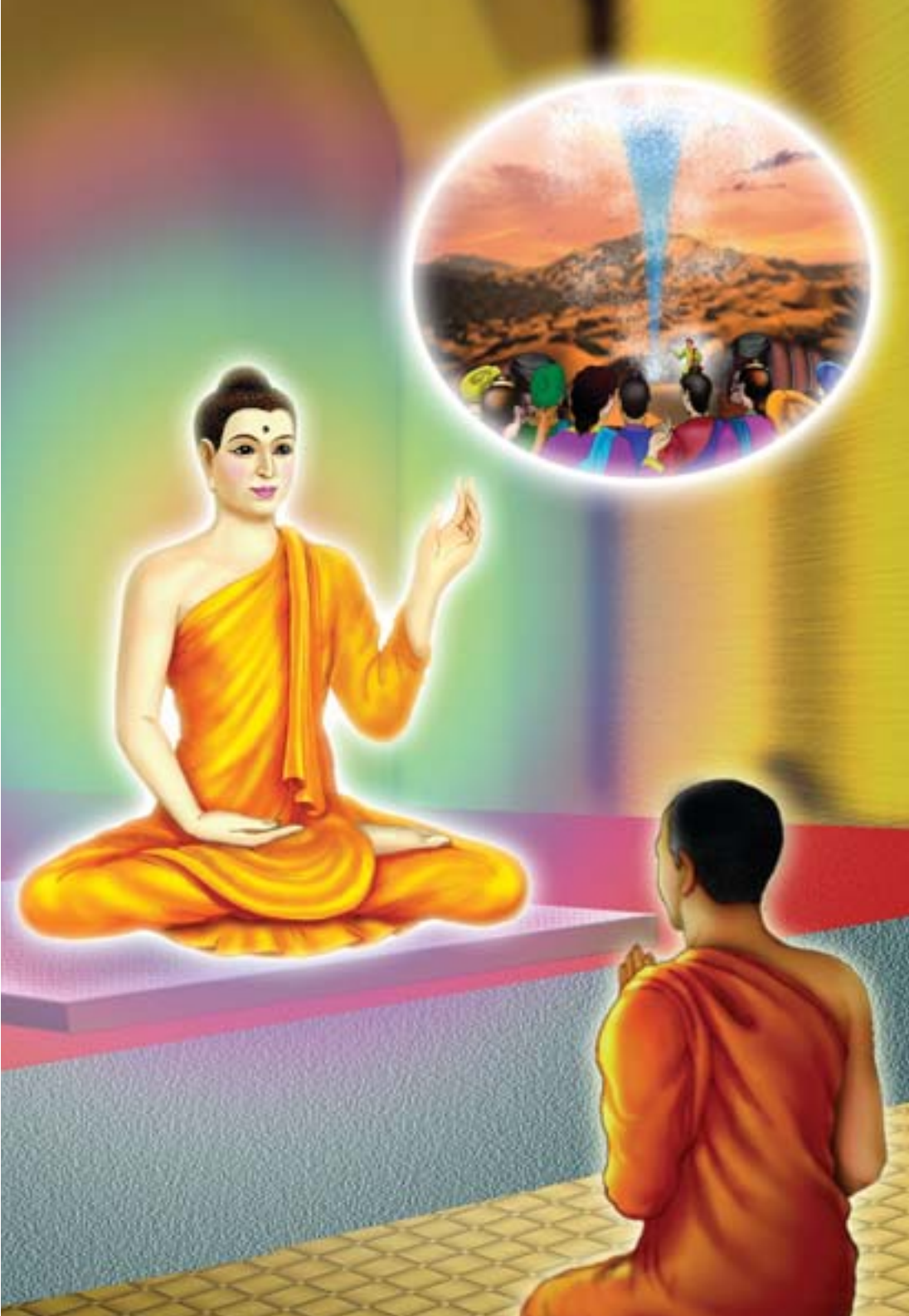

๑๒

ผู้ไม่เกียจคร้าน

ชนทั้งหลายผู้ไม่เกียจคร้าน ขุดภาคพื้นทีทางทราย
ได้พบน้ำในทางทรายนั้น ณ ที่ลานกลางแจ้ง ฉันทิ มุนี
ผู้ประกอบความเพียรและกำลังและเป็นผู้ไม่เกียจคร้าน พึงได้
ความสงบใจ ฉันทิ

ผู้ไม่เกียจคร้าน

๑๐๕

การได้เกิดมาเป็นมนุษย์ นับว่าเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ยาก เพราะต้องอาศัยกำลังบุญบารมีที่ได้สั่งสมมาอย่างดี และนับเป็นความโชคดีอย่างยิ่งโดยเฉพาะผู้ที่ได้เกิดมาในบรรพพุทธศาสนา ถือเป็นบุญลาภอันประเสริฐ เพราะชีวิตของความเป็นมนุษย์นั้น ต่างจากสัตว์โลกทั้งหลาย ที่มีร่างกายและสติปัญญา รู้ว่าอะไรผิด อะไรถูก อะไรเป็นความดี อะไรเป็นความชั่ว และยังสามารถสร้างบุญบารมีได้อย่างเต็มที่ ร่างกายของมนุษย์เป็นอุปกรณ์สำคัญที่สร้างความดีได้อย่างเต็มที่ และเป็นฐานสำหรับรองรับคุณธรรมความดีที่ยิ่งๆ ขึ้นไป เป็นที่ฝึกฝนอบรมจิตใจให้ใสสะอาดบริสุทธิ์ จนสามารถเข้าถึงพระธรรมกาย และกำจัดกิเลสอาสวะทั้งหลายที่หมักดองอยู่ในจิตใจให้หมดสิ้นไปได้

การที่จะเข้าถึงธรรมอันประเสริฐ คือ พระธรรมกายที่มีอยู่ภายในตัวของเราได้ นั้น ต้องปล่อยวางภารกิจ เครื่องกังวลใจออกไปให้หมด โดยการหยุดใจไว้ ณ ศูนย์กลางกายฐานที่ ๓ ซึ่งเป็นฐานที่ตั้งของใจอย่างถูกต้องถาวร ให้หมั่นประกอบความเพียรไม่เกียจคร้าน และประพฤติดุทธอย่างสม่ำเสมอ ไม่นานความสุขอันเกิดจากการทำใจหยุดนิ่งจะพร่างพรูออกมาอย่างจะนับจะประมาณมิได้

พระลัทธิลัทธิพุทธเจ้าตรัสไว้ใน วัณณูปถชาดก ว่า

ผู้ไม่เกียจคร้าน

๑๑๐

“อภิลาสโน วณฺณปเถ ขณฺนตา

อุทฺทกเถ ตตฺถ ปปี อวิฺนทุ

เอวํ มุนิ วิริยพลฺลุปฺปนโน

อภิลาสฺ วิบุเท ททยสฺส สนฺติ

ชนทั้งหลายผู้ไม่เกียจคร้าน ขุดภาคพื้นที่ทางทราย
ได้พบน้ำในทางทรายนั้น ณ ที่ลานกลางแจ้ง ฉันทอ มุนิ
ผู้ประกอบความเพียรและกำลังและเป็นผู้ไม่เกียจคร้าน
พึงได้ความสงบใจ ฉันทนั้น”

ในสังคมของชาวโลกนั้นความสำเร็จของงานเป็นสิ่งที่ทุกๆ
คนต่างปรารถนา งานทุกอย่างจะสำเร็จได้เป็นอย่างดี จะต้อง
อาศัยธรรมะของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าด้วย ซึ่งธรรมบทนั้นได้แก่
อิทธิบาท ๔ คือ มีความรักในงานที่จะทำ เห็นความสำคัญของ
งานนั้น และใช้ความเพียรพยายาม มุมานะ อีกทั้งมีความเอาใจใส่
พิจารณาตรวจตรางานอยู่เสมอและหมั่นปรับปรุงให้ดีขึ้นเรื่อยๆ
เช่นนี้แล้ว ย่อมบรรลุผลที่ตั้งใจอย่างแน่นอน งานสร้างบารมีก็
เช่นเดียวกัน ต้องมีความรักความเอาใจใส่ในการทำความดี
โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิบัติธรรมที่จะให้มีประสบการณ์
ภายในที่ดี เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับพระรัตนตรัยภายในได้นั้น
จะต้องรักการปฏิบัติธรรมอย่างแท้จริง หมั่นสังเกตผลและ

ผู้ไม่เกียจคร้าน

๑๑๑

อาศัยความเพียรพยายาม ไม่ท้อแท้ท้อถอย หรือเลิกความเพียร
กลางคัน

*ครั้งพระลัมมาลัมพุทเธเจ้าประทับอยู่ ณ เขตวันมหา-
วิหารในเมืองสาวัตถี มีกุลบุตรคนหนึ่งได้ไปฟังพระธรรมเทศนา
ของพระพุทธองค์ เกิดจิตเลื่อมใส เห็นโทษในกาม และเห็น
อานิสงส์ของการออกจากกาม จึงสละเพศฆราวาสออกบวช
เมื่ออุปสมบทได้ ๕ พรรษา เรียนมาติกาได้ ๒ บท และเรียนกัมมัฏ-
ฐานตามที่จิตของตนชอบในสำนักของพระบรมศาสดา ต่อมาได้
เข้าไปจำพรรษาบำเพ็ญเพียรอยู่ในป่าแห่งหนึ่งจนตลอดพรรษา
ก็ยังไม่บรรลุธรรมใดๆ เมื่อไม่เห็นแก่นิमित्त หรือแสงสว่าง ท่าน
จึงคิดว่า “พระลัมมาลัมพุทเธเจ้าตรัสถึงบุคคล ๔ จำพวก ในบุคคล
๔ จำพวกนั้น สงสัยเราจะเป็นพวกปทปรมะ คือบัวใต้น้ำเป็นแน่
เห็นทีเราจะบรรลุมรรคผลไม่ได้ในปัจจุบัณฑัตินี้ อย่ากระนั้นเลย
จะมีประโยชน์อะไรกับการอยู่ในป่า เราจะไปสำนักของพระ-
บรมศาสดา แลดูพระวรกายอันงดงามยิ่งของพระองค์ และ
ฟังพระธรรมเทศนาอันไพเราะจะดีกว่า” เมื่อคิดดังนี้แล้ว ท่าน
ตัดสินใจกลับวัดพระเชตวันมหาวิหาร

ผู้ไม่เกียจคร้าน

๑๑๒

ภิกษุผู้เป็นสทรรมิก เป็นกัลยาณมิตรต่อกัน เห็นท่าน กลับมา พวกท่านถามท่านว่า “อาวุโส ท่านเรียนกัมมัฏฐานใน สำนักของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้วเข้าไปป่า ด้วยความหวังว่า จะทำสมณธรรมมิใช่หรือ แต่บัดนี้กลับมาเที่ยวร่ำรмыกับการ คลุกคลีด้วยหมู่คณะ กิจแห่งบรรพชิตของท่านถึงที่สุดแล้วหรือ ท่านจะเป็นผู้ไม่มีการเกิดอีกแล้วหรือ”

ภิกษุนั้นตอบว่า “ดูก่อนอาวุโสทั้งหลาย เราไม่ได้บรรลุมรรคผลอันใดเลย ตัวเรานั้นน่าจะเป็นอกัปปบุคคล จึงได้ละ ความเพียรแล้วมายังสถานที่แห่งนี้”

ภิกษุทั้งหลายจึงพูดขึ้นว่า “อาวุโส ท่านบวชเรียนใน พระศาสนาของพระพุทธเจ้าผู้มีความเพียรมั่นคง แล้วกลับมา ละความเพียรเสีย ท่านกระทำการสิ่งอันไม่ใช่เหตุแล้ว มาเถิดท่าน พวกเราจะไปเข้าเฝ้าพระบรมศาสดากัน”

เมื่อพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทอดพระเนตรเห็นภิกษุนั้น จึงตรัสว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย พวกเธอพาภิกษุผู้ไม่ปรารณา รูปนี้ มาทำไม”

ภิกษุทั้งหลายพากันกราบทูลว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ก็ภิกษุรูปนี้บวชในบวรพระพุทธศาสนาอันเป็นเครื่องนำออกจาก ทุกข์ เมื่อไม่สามารถกระทำสมณธรรมให้เกิดขึ้น ก็ละความ

ผู้ไม่เกียจคร้าน

๑๑๓

เพียรเสียแล้ว”

พระลัมมาลัมพุทธเจ้าตรัสกับภิกษุนี้ว่า “ดูก่อนภิกษุ ได้อินว่า เธอละความเพียรจริงหรือ” ภิกษุนี้กราบทูลว่า “จริง พระเจ้าข้า” พระลัมมาลัมพุทธเจ้าจึงตรัสว่า “ดูก่อนภิกษุ เธอ บวชเรียนในพระศาสนาอันเป็นเครื่องนำออกจากทุกข์อย่างนี้ ทำไมจึงไม่ให้เรา รู้จักเธออย่างนี้ว่า เป็นผู้มีความมักน้อย หรือ เป็นผู้มีความสันโดษ เป็นผู้สัจ เป็นผู้ไม่เกียจคร้านด้วยหมู หรือว่าเป็นผู้หมั่นปรารภความเพียรอยู่เสมอ แต่เธอกลับให้เรา รู้จักว่า เป็นผู้ละความเพียร เมื่อก่อนเธอเป็นผู้มีความเพียร พยายามอยู่ไม่ใช่หรือ เมื่อเกวียน ๕๐๐ เล่ม เล่นไปในเส้นทาง ทุรกันธาร พวกมนุษย์และโคทั้งหลายได้ตม่น้ำอย่างมีความสุข ก็เพราะอาศัยความเพียรซึ่งเธอผู้เดียวกระทำแล้ว แต่เพราะ เหตุไฉนบัดนี้ เธอจึงละความเพียรเสียเล่า”

ภิกษุทั้งหลายได้ฟังพระดำรัสเช่นนั้น จึงอ้อนวอน พระพุทธองค์ว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ความเพียรที่ภิกษุรูปนี้ ละแล้ว ย่อมปรากฏแก่ข้าพระองค์ทั้งหลายในบัดนี้ แต่ในกาลก่อน การที่โคและมนุษย์ทั้งหลายได้ตม่น้ำอย่างมีความสุขในทาง กันธารในทะเลทราย เพราะอาศัยความเพียรของภิกษุรูปนี้ พวกข้าพระองค์ยังไม่รู้ ขอพระองค์ตรัสเหตุของเรื่องนี้แก่พวก

ผู้ไม่เกียจคร้าน

๑๑๔

ข้าพระองค์ด้วยเถิด” พระสัมมาสัมพุทธเจ้าจึงทรงนำเรื่องในอดีตมาตรัสเล่าว่า

ในอดีตกาล เมื่อคราวที่พระเจ้าพรหมทัตครองเมืองอยู่ที่เมืองพาราณสี พระโพธิสัตว์เป็นหัวหน้าพ่อค้าเกวียน ได้เดินทางในทะเลทรายตลอด ๖๐ โยชน์ ในทางกันดารนั้น เมื่อพระอาทิตย์ขึ้นจะมีแต่ความร้อนประดุจกองถ่านเพลิง ไม่อาจข้ามทะเลทรายไปได้ เพราะเหตุนั้น เมื่อพระโพธิสัตว์ดำเนินไปในทางกันดาร จึงเอาเกวียนบรรทุกพืนน้ำมัน และน้ำเป็นต้นพักผ่อนเวลากลางวัน ออกเดินทางเฉพาะในยามที่พระอาทิตย์อัสดงคตด้วยสัญญาณของดวงดาว พ่อค้าเกวียนทั้งหลายเดินทางมาได้ ๕๙ โยชน์ จึงคิดว่าเหลืออีกคืบเดียวเท่านั้น พวกเราก็จะออกจากทะเลทรายแล้ว จึงบริโภคอาหารเย็น ใช้พืนและน้ำจนหมด จากนั้นพากันออกเดินทางต่อ

คืบนั้น คนนำทางเกิดความเหน็ดเหนื่อย จึงเปลอหลับไป โคทั้งหลายก็หวนกลับเข้ามาตามเส้นทางเดิม เดินทางไปอย่างนี้ตลอดคืบยันรุ่ง เมื่อคนนำทางตื่นขึ้นมา มองดูดาวนักษัตรก็รู้ว่านี่เป็นที่ตั้งค่ายพักแรมของพวกเขาเมื่อวานนี้ พวกพ่อค้าต่างปริวิตกคร่ำครวญ เพราะเสียบึงในการเดินทางหมดแล้ว จึงพากันตั้งปะรำ นอนเฝ้าไร่ไคอยู่ใต้เกวียนของตน

ผู้ไม่เกียจคร้าน

๑๑๕

ขณะนั้นเอง พระโพธิสัตว์คิดว่า “เมื่อเราละความเพียรเสียแล้ว คนทั้งหลาย จักพากันฉิบหาย” รุ่งเช้า จึงสำรวจพื้นทราย เห็นกองหญ้าแพรกกองหนึ่งจึงคิดว่า หญ้าเหล่านี้เกิดขึ้นได้ เพราะอาศัยความชื้นของน้ำข้างล่าง จึงสั่งให้คนขุดลึกลงไปได้ ๖๐ ศอก ทันใดนั้น จอบได้กระทบกับหินดานข้างล่าง ทันทีที่ได้ยินเสียง จอบกระทบกับหิน พวกเขาพากันถอดถอนใจละความเพียรกันทั้งหมด

พระโพธิสัตว์คิดว่า “ภายใต้หินนี้ต้องมีน้ำแน่” จึงลงไปยืนที่พื้นหิน ก้มลงเงี่ยหูฟัง ได้ยินเสียงน้ำเบื้องล่าง ท่านรีบไปบอกคนรับใช้ว่า “พวกเรายังมีหวัง หากเธอละความเพียร พวกเราจะฉิบหายกันหมด ขอเธออย่าละความเพียรเลย จงเอาค้อนเหล็กนี้ลงไปทุบแผ่นหินเถิด” คนรับใช้ก็รับคำของพระโพธิสัตว์ และยืนทุบแผ่นหินนั้น จนกระทั่งแผ่นหินแตกออกเป็น ๒ ซีก กระแสน้ำประมาณเท่าลำตาลก็พวยพุ่งขึ้นมา คนทั้งหลายต่างพากันดื่มดื่มน้ำอาบน้ำ ประสู้อาหาร และเมื่ออาทิตย์อัสดง พวกเขาก็พากันออกเดินทางไปจนถึงจุดหมายปลายทาง ภิกษุเหล่านั้นได้ฟังพระธรรมเทศนา เกิดกำลังใจ ตั้งใจประกอบความเพียรใหม่ ในที่สุดก็ได้บรรลุธรรมเป็นพระอริยบุคคลสมความปรารถนา

จากเรื่องนี้ จะเห็นได้ว่า บุคคลผู้มีความเพียร ไม่

ผู้ไม่เกียจคร้าน

๑๑๖

เกียจคร้าน แม้จะอยู่ในที่ที่ทุรกันดาร มีแต่ความลำบาก ก็สามารถผ่านวิกฤติจนกระทั่งประสบความสำเร็จได้เพราะอาศัยความเพียร บุคคลจึงเปลี่ยนจากปุถุชนเป็นพระอริยเจ้าได้ เหมือนอย่างพระบรมศาสดาของพวกเรา ก่อนที่จะตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้นั้น พระองค์ทรงมีความเพียรอย่างยิ่งยวด ทรงตั้งสัตยาธิษฐานในใจว่า “แม้เลือดเนื้อของเราจะเหือดแห้งหายไปเหลือแต่หนัง เอ็น กระดูกก็ตาม หากยังไม่ได้บรรลุพระสัมมาสัมโพธิญาณ จะไม่ยอมลุกจากที่”

พวกเราในฐานะนักสร้างบารมี ผู้เดินตามรอยบาทพระบรมศาสดา ต้องมีความเพียร ไม่เกียจคร้านในการสร้างบารมี ให้ใช้วันเวลาของชีวิตที่มีอยู่ให้คุ้มค่า เร่งสร้างบุญบารมี และปฏิบัติธรรมให้เข้าถึงพระธรรมกายให้ได้ เราจะได้เป็นยอดนักสร้างบารมีที่มีแต่ความสมปรารถนาแก่ทุกคน

